

Notat

NORGES IDRETTSHØGSKOLE

Til: Det Kongelige Kunnskapsdepartement
Fra: Norges Idrettshøgskole, Seksjon for kroppsøving og pedagogikk v Gunn Engelsrud
Emne: Høring NOU 2015:8 Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser
Dato: 14.10..2015

Høringsinnspill NOU 2015:8

Seksjon for kroppsøving og pedagogikk ved Norges Idrettshøgskole tilslutter seg at rapporten, og også tidligere dokumenter (NOU 2014:7), gir interessante perspektiver på og innspill i forhold til hvordan man kan møte de utfordringer som fremtidens skole står overfor, også i forhold til kroppsøvingsfaget. Vi har likevel noen kommentarer som vi velger å gruppere i følgende 3 punkter, som også henger nært sammen.

1. Betydningen av kroppslig læring og undervisning bør få en mer sentral plass i dokumentet.

Begrunnelse: De seinere årenes kognisjonsforskning innenfor området kroppslig situert kognisjon (*embodied cognition*) viser hvordan kroppen er et sentralt utgangspunkt for læring, utvikling og dannelse. At utvalget framhever at læring ikke bare ses i relasjon til intellektuelle egenskaper og prestasjoner, men også i nær sammenheng med sosiale og emosjonelle sider ved personligheten er prisverdig. Men bildet blir ufullstendig når utvalget ikke også vektlegger kroppslig situert læring og utvikling. En oppvurdering kroppslig situert læring vil også kunne bidra til at yrkesfag, manuelle aktiviteter, praktiske fagområder osv. opplever at de blir tatt mer på alvor og klarere verdsatt både i et individuelt og et samfunnsmessig perspektiv.

Kroppslig læring er også nært knyttet til lek og utforskende læring. Det er ingen tvil om at barn gjør seg også viktige kroppslige erfaringer gjennom ulike aktiviteter som ved å bruke objekter, være nysgjerrig, tenke, sanse, føle og ikke minst oppleve kontakt, tilhørighet og kreativitet. Slike dimensjoner gir barn erfaringer med å gå inn i og ut av ulike forestillingsverdener, noe som må kunne hevdes å være en svært sentral kompetanse i fremtidens skole med fokus på

omstilling, endring og møte med det som er ukjent. Det er derfor viktig at *lekens betydning for læring* kommer til uttrykk i rapporten.

2. Større fokus på at kroppsøving er et lærings, -dannings og kulturfag

Begrunnelse: Kroppsøvingsfaget er et fagområde som gjerne blir assosiert med fysisk aktivitet og idrettslige prestasjoner. De seinere årene har det også stadig oftere blitt framhevet at styrking av faget kan bidra til å motvirke dårlig helse, overvekt osv. Selv om dette også er viktige sider ved faget, er det vesentlig å understreke at en slik legitimering kan bli for instrumentell og ensidig. Vi mener at faget først og fremst må ses på som et bevegelsesfag og kulturfag. Kroppsøving er et fagområde hvor elevene lærer *i* bevegelse, *gjennom* bevegelse og *om* bevegelse, noe som gjør det det særlig mulig å videreutvikle kroppslig dybdelæring og refleksjon. Fysisk aktivitet i seg selv bidrar ikke til læring. En kvalifisert kroppsøvingslærer bør derfor være den som tilrettelegger fysisk aktivitet, slik at elevenes kroppslige læring er i sentrum.

Et sentralt kjennetegn ved kompetansen elevene skal utvikle i kroppsøving er at kunnskapsobjektet og det lærende subjekt er vevet sammen. De kroppslige elementene i læringen, er samtidig alltid vevd inn i sosiale og samfunnsmessige sammenhenger, som setter rammer for hva som kan læres og hvordan. Dette gir faget noen særegne muligheter for at elevene kan utvikle kunnskap om seg selv kroppslig, i et individuelt, kulturelt og samfunnsmessig perspektiv.

Det å utvikle kunnskap om seg selv og se denne i en videre kontekst vil altså være en motvekt mot det ofte ensidige fokuset på målbare resultater og prestasjoner. Vi mener undervisningen i kroppsøving bør legges opp slik at også elevers *opplevelser* i bevegelse blir verdifulle for dem, herunder gjelder også det å kunne lære om og bli kjent med egne kroppslige reaksjoner, følelser og impulser, både gledesfylte og sorgtunge, med tydelig aktualitet i elevens situasjon og liv. En slik tankegang er for øvrig nært relatert til begrepet *physical literacy*, som har fått gjennomslag i internasjonal litteratur de seinere årene og som av mange oppfattes som kroppsøvingsfagets egentlige hensikt og målsetting.

Ved at elevene får lagt forholdene til rette for og oppfordres til å reflektere rundt slike tilstander av det å oppleve å være i bevegelse, vil sentrale sider ved begreper som selvregulert læring,

metakognisjon og dybdelæring også kunne trekkes inn og gjøres relevante. Disse begrepene kan også aktualiseres i kroppsøving gjennom at elever får *øve seg* i å reflektere over og å analysere bevegelsesutfordringer. Slik vil en kunne hjelpe elevene til å tilegne seg en varig og fleksibel forståelse av kropp og bevegelse som sentrale kunnskapsområder både der de nå befinner seg i eget liv, men også i deres framtidige liv som voksen.

Som det framheves i overskriften til pkt. 2, er det også viktig å tydeliggjøre og ivareta kroppsøvingsfaget som et *danningsfag*. I kroppsøving møtes elevene i situasjoner som utfordrer følelser i samspill. Vi tenker for eksempel på sensitivitet og lydhørhet overfor andre, det å inkludere og ekskludere, tape og vinne, møte og gi motstand, utfordre, støtte og hjelpe hverandre, samt ta ansvar for egne handlinger. Når det gjelder emosjonell og sosial kompetanse, som også framheves som sentrale kompetanser av utvalget, har kroppsøvingsfaget særlige muligheter til å ivareta slike og de verdier disse representerer ved at eleven får kontakt med egne følelser i bevegelse og samhandling med andre. Samtidig har dannelsesbegrepet også en objekt side, i form av de verdier, normer og innstillinger som preger det samfunnet som eleven stilles overfor og som han/hun må kunne stille seg kritisk reflekterende til. I kroppsøvingsfaget kan for eksempel elevene få en motvekt til en medieskapt og kommersialisert kroppsforståelse hvor en muskuløs, mager, profesjonalisert, vinnende idrettsutøver ofte er i fokus. Også i et dannelsesperspektiv foreslår vi derfor at det legges tydeligere vekt på å inkludere eleven som et kroppssubjekt i læring i faget, og dermed bidra til at barn og unge i større grad blir i stand til å vurdere ulike kroppsmodifiserende praksiser og grunnlaget for disse, som de trenger kunnskap om for å kunne ivareta selvfølelse, identitet og helse.

I nær tilknytning til det som er nevnt i avsnittet over, ønsker vi å framheve og få sterkere gjennomslag for at kroppsøvingsfaget også er et kulturfag. Dette er nært knyttet til den sentrale og grunnleggende rolle bevegelse har og bør ha i faget. I Kunnskapsløftet er bevegelseskultur i form av lek, idrett, dans og friluftsliv framhevet i betydelig grad. Det er dermed viktig at kroppsøvingsfaget tar vare på og utvikler tradisjonelle og nye bevegelsesaktiviteter og stimulerer til eksperimentering og kreativ utfoldelse. Slik blir faget både en formidler av tradisjonelle kulturuttrykk – og aktiviteter, men også en arena hvor barn og unge kan få anledning til å trekke inn og prøve ut impulser fra bevegelsesaktiviteter de kjenner igjen fra sin egen livsverden. Det er viktig at disse synspunktene fra Kunnskapsløftet ikke svekkes i den

videre behandlingen av rapporten, men tvert imot videreføres og fundamenteres enda sterkere i grunnlagstenkningen i og for faget.

3. Betydningen av multimodalitet og multimodale arbeidsformer som overgripende kompetanse.

Begrunnelse: Vi slutter oss til utvalgets fokus på overgripende kompetanser, og den endringen dette medfører i forhold tidligere læreplan. Videre har vi heller ikke noen innvendinger mot de tre utvalgte tverrfaglige tema, bortsett fra det vi tidligere har vært inne på når det gjelder faren for at kroppsøvfingsfaget i for sterk grad blir legitimert ut i fra et helseperspektiv. God læring blir ofte satt i sammenheng med varierte og mangesidige læringsformer og arbeidsmetoder. Dette blir også framhevet av de siste årenes teoriutvikling og forskning på multimodalitet, hvor det fokuseres på hvordan ulike tegnsystemer innenfor flere kunnskapsområder kan spille sammen og supplere hverandre i elevenes læringssituasjon. I Kunnskapsløftet er denne tenkningen særlig representert gjennom begrepet sammensatte tekster. Begrepet stimulerer til fler- og tverrfaglig tenkning, og her vil også kroppsøvfingsfaget ha mye å bidra med gjennom sitt fokus på bevegelse og kroppens betydning for læring innenfor ulike typer kunnskapsområder. Det kan være grunn til å vurdere om det multimodale skal få en tydeligere plass i framtidig læreplantenkning.

Vi imøteser kontakt om dette viktige arbeid med fremtidens skole, der vi har gjort rede for kroppsøvfingsfaget betydning for elevers læring og utvikling.

Med vennlig hilsen

Gunn Engelsrud
Professor/Head of Departement of Physical Education
Norwegian School of Sport Sciences. www.nih.no
+4740875564 + 47 23262000
Gunn.engelsrud@nih.no

